

Крамаренко Ю. М.,
кандидат юридичних наук, доцент,
адвокат

УДК 343.114

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКА ДОКАЗІВ У ПРОВАДЖЕННІ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АПЕЛЯЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ

У статті розглянуто причини різного підходу до оцінки доказів під час перегляду судових рішень в апеляційному порядку та розуміння принципу безпосередності дослідження доказів у кримінальному процесі. Визначено причини спору та аргументи сторін дискусії.

Метою статті є встановлення причин різного розуміння дослідження і оцінки доказів у суді апеляційної інстанції, а також пошук шляхів для удосконалення здійснення правосуддя при перегляді судових рішень в апеляційному порядку в кримінальному процесі. Для досягнення мети визначено та проаналізовано зміст основних термінів кримінально-процесуального законодавства, розуміння яких викликає суперечку, а також проаналізовано рішення Верховного Суду України та погляди фахівців щодо дослідження й оцінки доказів у кримінальному процесі.

У результаті дослідження зроблено висновок про те, що запропоноване Верховним Судом України розуміння «безпосередності дослідження доказів», що полягає в необхідності повторного дослідження доказів у разі їх переоцінки апеляційним судом, створює не тільки непередбачуваність у застосуванні, але й підстави для зловживання правами чи повноваженнями як з боку учасників, так і самого суду. Визначено, що апеляційний суд при перегляді рішень першої інстанції не вправі повторно досліджувати докази, що були предметом дослідження у суді першої інстанції, крім випадків, чітко вказаних у ч. 3 ст. 404 КПК України. Повторне отримання показань (допит) учасників провадження можливий винятково в разі необхідності отримання показань щодо фактів або обставин, які мають значення для кримінального провадження, що з об'єктивних причин не могли бути предметом дослідження у суді першої інстанції.

Також зроблено припущення, що законодавець, вживаючи у ч. 3 ст. 404 КПК України словосполучення «повторно дослідити обставини», мав на увазі в тому числі й оцінку доказів, що вже були предметом дослідження у суді першої інстанції. Вказане припущення обґрунтовується тим, що, по-перше, дослідити обставини неможливо без вивчення відповідних матеріалів провадження, в т. ч. доказів, а, по-друге, оцінка є обов'язковою передумовою прийняття процесуального рішення.

Ключові слова: апеляційний суд, докази, дослідження, оцінка доказів, предмет доказування, перегляд судових рішень.

Кримінально-процесуальне доказування є одночасно основним змістом і метою кримінального провадження. З огляду на це докази та доказування у кримінальному процесі є актуальною темою, якій приділяли увагу такі відомі фахівці, як Ю. П. Алєнін, Р. С. Белкін, А. І. Вінберг, Ю. М. Грошевий, Л. М. Карнеєва, В. Т. Маляренко, М. М. Михєєнко, М. А. Погорецький, С. М. Стахівський, М. С. Строгович, В. М. Тертишник, М. Є. Шумило та інші. Сьогодні у правовому середовищі одним із дискусійних питань є безпосередність дослідження та оцінка доказів під час перегляду судових рішень в апеляційній інстанції. Причиною для спору є процедура дослідження апеляційним судом доказів, що вже були предметом дослідження у суді першої інстанції, та можливості їх переоцінки. З цього приводу в рішеннях Верховного Суду України вказано на необхідність дослідження доказів у разі їх переоцінки, але таке тлумачення принципу безпосередності дослідження показань, речей і документів викликає заперечення серед суддів апеляційної інстанції, які вказують на суперечність та складність такої практики.

Метою статті є встановлення причин різного розуміння дослідження і оцінки доказів у суді апеляційної інстанції, а також пошук шляхів удосконалення здійснення правосуддя при перегляді судових рішень в апеляційному порядку в кримінальному процесі.

Аналізуючи судову практику Верховного Суду України, слід вказати на два основних та вирішальних рішення з цього питання. Одним є постанова судової палати у кримінальних справах ВСУ від 21.01.2016 по справі № 5–249к15, де в п. 18 зазначено: «Безпосередність дослідження доказів означає звернену до суду вимогу закону про дослідження ним всіх зібраних у конкретному кри-

мінальному провадженні доказів шляхом допиту обвинувачених, потерпілих, свідків, експерта, огляду речових доказів, оголошення документів, відтворення звукозапису і відеозапису тощо. Ця засада кримінального судочинства має значення для повного з'ясування обставин кримінального провадження та його об'єктивного вирішення. Безпосередність сприйняття доказів дає змогу суду належним чином дослідити і перевірити їх (як кожний доказ окремо, так і у взаємозв'язку з іншими доказами), здійснити їх оцінку за критеріями, визначеними у частині 1 статті 94 КПК, і сформулювати повне та об'єктивне уявлення про фактичні обставини конкретного кримінального провадження.

Недотримання засади безпосередності призводить до порушення інших засад кримінального провадження: презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини, забезпечення права на захист, змагальність сторін та свобода в поданні ними своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості (пункти 10, 13, 15 статті 7 КПК). Тому засада безпосередності виступає необхідним елементом процесуальної форми судового розгляду, недотримання її судом, виходячи зі змісту частини другої статті 23 та статті 86 цього Кодексу, означає, що докази, які не були предметом безпосереднього дослідження суду, не можуть бути визнані допустимими і враховані при постановленні судового рішення судом, крім випадків, передбачених зазначеним Кодексом, а отже, судові рішення відповідно до статті 370 цього Кодексу не може бути визнано законним і обґрунтованим і згідно з частиною першою статті 412 КПК підлягає скасуванню»¹. Для обґрунтування таких тверджень суд посилався на ст. 2 Протоколу № 7 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статтю 6 цієї Конвенції².

¹ Єдиний реєстр судових рішень, Справа № 5–249к15: *Постанова судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 21.01.2016* <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/56580962>> дата звернення 29.10.2018.

² Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950) <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004> дата звернення 29.10.2018.

В іншій постанові від 20.04.2017 по справі № 554/12965/14-к вказано: «Наявність підстав для зміни вироку або ухвалення апеляційним судом нового вироку не породжує для цього суду обов'язку досліджувати всю сукупність доказів з дотриманням засади безпосередності, якщо він по-новому (інакше) не тлумачить докази, оцінені в суді першої інстанції. У частині 2 статті 23 КПК зазначено, що не можуть бути визнані доказами відомості, що містяться в показаннях, речах і документах, які не були предметом безпосереднього дослідження суду. Але у разі, коли суд першої інстанції дослідив усі можливі докази з дотриманням засади безпосередності, а суд апеляційної інстанції погодився з ними, то суду апеляційної інстанції немає потреби знову досліджувати ці докази в такому ж порядку, як це було зроблено в суді першої інстанції. Для прийняття рішення апеляційному суду достатньо перевірити докази, в тому числі прослухати запис судового засідання в суді першої інстанції. ... Тобто зміна судових рішень судів нижчої ланки судами вищої ланки не вимагає як передумови повторного дослідження останніми усіх доказів.

Однак якщо б висновки суду апеляційної інстанції, що є відмінними від висновків суду першої інстанції, стосувалися сутнісних ознак доказів – достовірності, належності, допустимості – і саме це зумовило б перекваліфікацію дій особи на іншу статтю (частину статті) КК, то тоді суд апеляційної інстанції зобов'язаний був би дослідити докази з дотриманням вимог статті 23 КПК»¹.

Натомість судді апеляційної інстанції таку практику із наведенням аргументів та контраргументів називають «цугцвангом для весільного генерала», на якого перетворюється апеляційний

суд при такому підході. Нарікання суддів стосуються передусім необхідності повторного допиту «очі в очі» в разі переоцінки доказів, оскільки саме це спонукає апеляційний суд «свідомо йти на скасування своїх ухвал касаційним судом, аби лише позбутися зайвої мороки» та збільшує строки розгляду кримінальних проваджень².

Для встановлення причин суперечностей у розумінні доказування на цій стадії кримінального процесу необхідно звернутися до основних понять, якими оперує законодавець і учасники дискусії. Відповідно до ст. 23 КПК України законодавець зазначає загальне поняття «суд», при цьому не вказує інстанцію. Для розуміння суті та змісту цієї норми необхідно звернутися до ч. 1 ст. 124 Конституції України, п. 23 та п. 24 ч. 1 ст. 3, ч. 1 ст. 30 КПК України, а також ч. 4 ст. 95 КПК України, в якій чітко розмежовується безпосередність сприйняття (отримання) показань судом, з одного боку, та слідчим та/або прокурором, з іншого. Отже, цілком логічним є припущення, що в цій нормі на увазі мається саме суд, у широкому розумінні (без персоніфікації чи конкретно визначеної інстанції) як певний суб'єкт сприйняття (отримання, дослідження) доказів, який суттєво відрізняється за статусом і функціями від інших суб'єктів, при цьому обов'язкова повторність сприйняття доказів цим же суб'єктом із цього визначення не слідує.

Відповідно до ст. 103 та ст. 110 КПК України уповноважені особи та суд, виконуючи свої повноваження та здійснюючи функції у кримінальному провадженні, мають право вчиняти дії, що фіксуються у протоколі (в т.ч. з додатками згідно зі ст. 105 КПК України), носії інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії, журналі судового засідання,

¹ Єдиний реєстр судових рішень, Справа № 554/12965/14-к: *Постанова судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 20.04.2017* <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/66273636>> дата звернення 29.10.2018.

² 'Цугцванг для весільного генерала' Закон і Бізнес <https://zib.com.ua/ua/125221-pravova_poziciya_vs_schodo_ocinki_ta_pereocinki_dokaziv_apel.html> дата звернення 29.10.2018.

а також приймати процесуальні рішення. При цьому процесуальні рішення згідно із ч. 1 ст. 94 КПК України слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд приймають після дослідження всіх обставин та оцінки доказів за такими критеріями, як належність, допустимість, достовірність, а їх сукупність з погляду достатності та взаємозв'язку. Згідно із ч. 1 та ч. 2 ст. 89 КПК України суд має особливі повноваження лише щодо вирішення питання про допустимість доказів, при цьому також у цих нормах відсутня будь-яка персоналіфікація.

Складність тлумачення понять, якими оперує законодавець у визначенні доказів та доказуванні, доволі давно викликає дискусію в науковому середовищі, починаючи із терміна «фактичні дані» (Карнеєва 21)¹, до розмежування понять «дослідження обставин» та «дослідження доказів». Так, у згаданому рішенні зазначено: «Суд касаційної інстанції розцінив як «повторне дослідження доказів» повторне дослідження обставин діяння, що призвело до виключення з обвинувачення ознаки злочину «вчинення способом, що має характер особливого мучення». Однак, як Суд зазначав вище, переоцінка апеляційним судом обставин, встановлених судом першої інстанції, не є переоцінкою доказів, при цьому Суд вкотре зазначає, що висновок касаційного суду, наведений у порівнюваному рішенні, не завжди є прикладом правильного застосування кримінального процесуального законодавства (див. посилення 3).

Виходячи з норм чинного КПК, до обставин необхідно відносити предмет доказування, що деталізується, наприклад, у статтях 91, 485, 505 КПК України, а також визначається нормами кримінального права щодо складу злочину, його кваліфікуючих ознак тощо. Деякі норми містять також вказівку на необхідність доведення на стадії досудового розслідування при здійсненні судового контролю пев-

них додаткових обставин, фактів та наслідків, як то ч. 3 ст. 132, ч. 2 ст. 152, ч. 2 ст. 157, ч. 2,5,6 ст. 163, ч. 1,2 ст. 173, ч. 3 ст. 176, ст. 178 КПК України. Проте «дослідження обставин» можливо через дослідження за допомогою наукових методів пізнання та законів формальної логіки саме матеріалів кримінального провадження (ст.ст. 317 КПК України), ключовою серцевиною яких є докази, а точніше їх зовнішня форма вираження, що набула такої під час здійснення відповідних процесуальних дій у порядку, чітко визначеному законодавством. Адже саме таким чином можливо встановити наявність чи відсутності фактів та обставин, що вимагається ч. 1 ст. 84 КПК України. Залежно від виду процесуального джерела доказів законодавець передбачає певну процедуру дослідження у суді за участю сторін та інших учасників процесу цих матеріалів, при цьому показання отримуються усно відповідно до ч. 1 ст. 23 КПК України. Судовий процес детально фіксується технічними засобами та відображається у журналі судового засідання, що, в свою чергу, також стає частиною матеріалів кримінального провадження, доступними для ознайомлення сторонами та деякими учасниками провадження. В цьому разі поняття «докази» та «матеріали кримінального провадження» (кримінальна справа) співвідносяться як частина та ціле. Аналогічне співвідношення слідує і з огляду на ст. 221 та ст. 290 КПК України, де законодавець оперує поняттям «матеріали досудового розслідування».

Таким чином, крім різних понять «обставини», «докази» та «матеріали», законодавець оперує поняттями «безпосереднє дослідження», «безпосередньо сприймав», «оцінював», «досліджував». При цьому використовуються поняття «дослідження» щодо обставин кримінального провадження та дослідження, «сприйняття» і «оцінка» – стосовно доказів. Основну складність тут викли-

¹ Л Карнеєва, *Доказательства в советском уголовном процессе* (Волгоград, ВСШ МВД СССР 1988) 68.

кає розмежування та співвідношення понять «сприйняття», «дослідження» та «оцінка».

Законодавець досить чітко вказав на суть поняття «оцінка доказів», що деталізується передусім у ст. 94 КПК України. Формулювання статті та наукові розробки з цього приводу (див. посилення 5) дозволять дійти висновку про те, що це певна «розумова діяльність, логічна операція, що виражається в оцінних судженнях», яка «пронизує всі стадії та проводиться протягом усього процесу доказування» (Карнеєва 45–6) та є обов'язковою передумовою прийняття процесуального рішення.

Аналізуючи поняття «сприймати» та «досліджувати», слід звернутися до тлумачення цих слів. Так, сприймати (сприйняти, сприйму, сприймеш) має наступні значення: 1) відображаючи у своїй свідомості предмети та явища об'єктивного світу, що діють у певний момент на органи чуття, ставитися до чого-небудь, реагувати на щось певним чином; осягати розумом сенс чого-небудь, осмислювати щось; визначати смисл, сенс і т. ін. чого-небудь зором, слухом тощо; реагувати на які-небудь сигнали, звуки і т. ін.; 2) визнавати що-небудь, вважати його властивим, звичним для себе; 3) вступати в позитивну реакцію; сполучатися; 4) запозичуючи що-небудь, робити його своїм надбанням¹. З огляду на норми чинного КПК можна визначити два способи безпосереднього сприйняття судом показань – власне безпосереднє («очі в очі») та дистанційне (в режимі відеоконференції).

Термін «досліджувати» (дослідити), тлумачиться як: 1) піддавати що-небудь ретельному науковому розгляду з метою пізнання, вияснення чогось; 2) ретельно обстежувати кого-, що-небудь, уважно знайомитися з чим-небудь

для встановлення чогось². У філософському енциклопедичному словнику поняття «дослідження» визначається як «процес вироблення нових наукових знань, один із видів пізнавальної діяльності»³.

Тобто можна дійти висновку, що сприйняття доказів – це дія конкретного процесуального джерела доказів (об'єкта чи особи) на органи чуттів уповноважених осіб (учасників кримінального провадження та суду) в порядку, передбаченому нормами КПК України. Така процедура залежить від стадії та суб'єктів, наприклад, ст. 237 та ст. 361, ст. 224 та ст. 225, 351, 352 КПК України. Процес і результати такого сприйняття фіксуються та відображаються у певних формах, визначених КПК України. Метою таких дій є збирання (отримання) доказів та перевірка вже отриманих шляхом надання їм відповідної матеріальної форми (фіксація), придатної для подальшого сприйняття (оцінки, дослідження) уповноваженими суб'єктами (сторонами, судом тощо), в тому числі для здійснення оцінки доказів перед прийняттям процесуального рішення вже без безпосереднього сприйняття їх джерела (матеріального об'єкта чи особи).

Поняття «дослідження доказів» у межах кримінально-процесуального законодавства за своїми суттю та змістом майже збігається з «оцінкою доказів», оскільки в результаті сприйняття певних процесуальних джерел та розумової діяльності окремих осіб формується нове знання, що дає змогу сформулювати судження та умовиводи. Останні виражаються або у формі процесуальних рішень уповноважених осіб, або у формі клопотань, скарг чи інших документів, що подаються сторонами чи окремими учасниками провадження з відповідним

¹ Словник української мови Академічний тлумачний словник (1970–1980), Тлумачення, значення слова «сприймати» <<http://sum.in.ua/s/spryjmaty>> дата звернення 29.10.2018.

² Словник української мови Академічний тлумачний словник (1970–1980), Тлумачення, значення слова «досліджувати» <<http://sum.in.ua/s/spryjmaty>> дата звернення 29.10.2018.

³ Толкование, значение слова «исследование», Академик <https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/4364/ИССЛЕДОВАНИЕ> дата звернення 29.10.2018.

відображенням у тексті таких міркувань та висновків. Різниця між цими поняттями полягає у суб'єктному складі. Оцінює докази уповноважена особа самостійно, при цьому суд (слідчий суддя, суддя, судді), слідчий, прокурор несуть персональну відповідальність за прийняті рішення. Досліджуються ж докази за певною процедурою і за участю учасників кримінального провадження, котрі мають право ставити питання, звертати увагу суду, заявляти відповідні клопотання тощо. Зазначене знаходить своє логічне підтвердження і в регламентації процедури спрощеного провадження щодо кримінальних проступків згідно із ст. 381–382 КПК України.

Тобто «оцінка доказів» судом апеляційної інстанції вимагає персонального безпосереднього сприйняття доказів як частини матеріалів кримінального провадження судом (суддями), без безпосереднього та одночасного сприйняття їх іншими учасниками провадження. Відповідь на питання яким чином, де і коли здійснює таку оцінку суд, цілком логічна, на що вже зверталась увага науковців. Так, Н. Р. Бобченко поділяв оцінку доказів у стадії апеляційного провадження на попередню (суддя-доповідач) та остаточну (колегія суддів за результатами апеляційного розгляду)¹.

У цьому випадку можливо припустити, що така оцінка здійснюється як під час вивчення апеляційної скарги та інших матеріалів суддею-доповідачем, при підготовці справи до розгляду, так і колегією суддів під час судового засідання та перебування у нарадчій кімнаті. Також можливо припустити, що суд може прослухати технічний запис судового засідання із допитом відповідних осіб, зроблений у суді першої інстанції, як за своєю ініціативою, так і за клопотанням окремих учасників, при цьому зробити це він може як у їх присутності (хоча вважаємо це зайвим, оскільки показання вже сприймалися учас-

никами і чогось якісно нового для них це не дає), так і без такої. В будь-якому разі суд зобов'язаний вказати про це у своєму рішенні, тим більше, що суд зобов'язаний відреагувати на доводи та позиції сторін і учасників провадження (п. 2 ч. 1 ст. 419 КПК). Винятком із цього може бути лише повторне отримання показань у разі необхідності встановлення обставин та фактів, що мають значення для кримінального провадження, та постановки додаткових питань, що не могло бути зроблено у суді першої інстанції з об'єктивних причин, з обґрунтуванням підстав у клопотанні чи апеляційній скарзі. Така причина узгоджується із ч. 3 ст. 404 КПК України, оскільки отримані відомості в цьому разі можуть стати якісно новим доказом та спростувати чи підтвердити певні факти й обставини.

Ураховуючи наведене, можливо цілком обґрунтовано припустити, що законодавець, використовуючи у ч. 3 ст. 404 КПК України словосполучення «повторно дослідити обставини», мав на увазі в тому числі й оцінку доказів, що вже були предметом дослідження у суді першої інстанції, при цьому це є правом суду, а в разі клопотання учасників судового провадження (обґрунтування в апеляційній скарзі) – обов'язком. Інше розуміння цього словосполучення не узгоджується з тим, що, по-перше, дослідити обставини фактично неможливо без дослідження та оцінки відповідних матеріалів провадження, в т.ч. доказів, а, по-друге, оцінка доказів є обов'язковою передумовою прийняття процесуального рішення, а отже без неї рішення не може бути обґрунтованим.

Практика повторного дослідження вже досліджених у суді першої інстанції доказів також створює стан невизначеності і певні обмеження для учасників провадження. Це може мати місце у непередбачуваності реакції суду на доводи апеляційної скарги та клопотань, оскільки

¹ Н. Бобченко, 'Оцінка доказів судом апеляційної інстанції у кримінальному провадженні' (2013) 3 *Часопис Академії адвокатури України* <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_3_3> дата звернення 29.10.2018.

ки незгода із рішенням суду першої інстанції найчастіше і полягає у спірній оцінці та встановленні фактів і обставин судом першої інстанції, а отже й вимагає їх переоцінки як окремо, так і в сукупності. Отже, оцінка залежить від «згоди» суду знову дослідити докази, в т.ч. допитати осіб, які вже давали показання, оскільки, за логікою ВСУ, апеляційний суд без цього не зможе прийняти рішення. Що може спонукати суд до повторного дослідження і оцінки доказів і чим він буде керуватися, можливо лише здогадуватися. За таких умов ця стадія набуває обмеженого значення і для учасників судового провадження, чііх інтересів стоується таке рішення та процедура.

Запропоноване ВСУ розуміння «безпосередності дослідження» створює не тільки непередбачуваність у застосуванні, але й підстави для зловживання правами як з боку учасників щодо затягування процесу, так і перевищення повноважень судом. Такий висновок простежується в тому, що апеляційний суд може (за відповідним клопотанням – зобов'язаний) дослідити обставини, проте не має правових підстав для дослідження доказів, а отже і не має підстав для їх переоцінки. Фактично суду необхідно вдатися до дискреційних повноважень, хоча вони не випливають із тексту статті, і може дослідити докази «на свій розсуд та ризик» залежно від обставин справи та її учасників. Згідно із п. 51 «Щокін проти України» критерієм якості закону є доступність для зацікавлених осіб, чіткість та передбачуваність у своєму застосуванні¹. В цьому контексті також можливо припустити, що існуючі розуміння та практика застосування п. 10, 13, 15 ст. 7, ст. 23, ст. 86, ст. 94 та ст. 404 КПК України не відповідає ознакам «якості закону» і не може бути прийнятною.

Аналізуючи з цього приводу інші процесуальні кодекси, що набули чин-

ності з 15.12.2017, можна зазначити, що законодавець дещо змінив свою попередню позицію стосовно дослідження доказів апеляційним судом у бік розширення можливостей. Так, наприклад, у ч. 1–4 ст. 308 КАС України зазначено: «1. Суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними у ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги. 2. Суд апеляційної інстанції досліджує докази, що стосуються фактів, на які учасники справи посилаються в апеляційній скарзі та (або) відзиві на неї»². Аналогічні норми передбачено і у ст. 376 ЦПК України та ст. 269 ГПК України.

Таким чином, можна дійти висновку про те, що апеляційний суд при перегляді рішень першої інстанції не вправі повторно досліджувати докази, що були предметом дослідження у суді першої інстанції, крім випадків, чітко вказаних у ч. 3 ст. 404 КПК України. Повторне отримання показань (допит) учасників провадження можливої винятково в разі необхідності їх отримання щодо фактів або обставин, які мають значення для кримінального провадження, що з об'єктивних причин не могли бути предметом дослідження у суді першої інстанції. Така необхідність повинна бути доведена у відповідному клопотанні чи апеляційній скарзі стороною чи учасником, в чііх інтересах здійснюється ця процесуальна дія. Внаслідок категоричності та імперативного характеру норми, відображеній у ч. 3 ст. 404 КПК України, відходження від такої позиції не тільки не відповідає ст. 19 Конституції України та вимогам практики ЄСПЛ, але й створює передумови для вибіркового правосуддя та зловживання правами учасниками провадження.

¹ Справа «Щокін проти України» (Заяви № 23759/03 та № 37943/06): Рішення Європейського суду з прав людини від 14.10.2014 <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858> дата звернення 29.10.2018.

² Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України № 2747-IV від 06.07.2005 <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>> дата звернення 29.10.2018.

REFERENCE LIST

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

1. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy: Zakon Ukrainy № 2747-IV vid 06.07.2005 [Code of Administrative Justice of Ukraine] <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).
2. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] (1950) <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).
3. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedural Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).

CASES

4. Sprava «Shchokin proty Ukrainy» (Zaiavy № 23759/03 ta № 37943/06): Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 14.10.2014 [Case «Shokin v. Ukraine»] <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).
5. Yedynyi reistr sudovykh rishen, Sprava № 5–249ks15: Postanova sudovoi palaty u kryminalnykh spravakh Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 21.01.2016 [Decree of the Chamber of Criminal Cases of the Supreme Court of Ukraine] <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/56580962>> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).
6. Yedynyi reistr sudovykh rishen, Sprava № 554/12965/14-k: Postanova sudovoi palaty u kryminalnykh spravakh Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 20.04.2017 [Decree of the Chamber of Criminal Cases of the Supreme Court of Ukraine] <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/66273636>> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOK

7. Karneeva L M, *Dokazatelstva v sovetskom uholovnom protsesse: ucheb. posobyе* (Volhohrad, VSSh MVD SSSR1988) 68 (in Russian).

ARTICLES

8. Bobechko N R, 'Otsinka dokaziv sudom apeliatsiinoi instantsii u kryminalnomu provadzhenni' [Assessment of evidence by the court of appellate instance in criminal proceedings] (2013) 3 Chasopys Akademii advokatury Ukrainy <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2013_3_3> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).

WEBSITES

9. 'Tsuhtsvanh dlia vesilnoho henerala' [Zugtsvang for the wedding general] Zakon i Biznes <https://zib.com.ua/ua/125221-pravova_poziciya_vs_schodo_ocinki_ta_pereocinki_dokaziv_apel.html> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).
10. Slovnyk ukrainskoi movy Akademichniy tlumachnyi slovnyk (1970–1980) [Ukrainian Dictionary of Academic Glossary (1970–1980)], Tlumachennia <<http://sum.in.ua/s/spryimaty>> data zvernennia 29.10.2018 (in Ukrainian).
11. Tolkovanye, znachenye slov [Interpretation, the meaning of words] Akademiyk <https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/4364/YSSLEDOVANYE> data zvernennia 29.10.2018 (in Russian).

Kramarenko Y. Research and evaluation of evidence in the review of court decisions in appeal proceedings.

The article discusses the reasons for a different approach to the evaluation of evidence in the review of court decisions in an appeal procedure and to an understanding of the principle of the directness of the research of evidence in a criminal proceeding. The reasons for the dispute and the arguments of the parties to the discussion are determined.

The purpose of the article is to establish the reasons for different understanding of the research and evaluation of evidence in the court of appellate instance, as well as the search for ways to improve the implementation of justice when reviewing court decisions in appeal proceedings in a criminal proceeding. To achieve the goal, the content of the main terms of the criminal-procedural legislation, the understanding of which is a controversy, has been determined and analyzed, as well

as the decision of the Supreme Court of Ukraine and the point of view of specialists in the research and evaluation of evidence in the criminal process.

The study concludes that the Supreme Court of Ukraine's view of the «directness of the research of evidence», which consists in the need for re-examination of evidence in the event of their reevaluation by an appellate court, creates not only unpredictability in use, but also grounds for abuse of rights or powers as on the part of the participants, and the court itself. It has been determined that the Court of Appeal, when reviewing decisions of the first instance, is not entitled to re-examine the evidence that was the subject of a trial in the first instance court, except in cases clearly specified in Part 3 of Article 404 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. Repeated receipt of testimony (interrogation) of participants in proceedings is possible only if it is necessary to obtain testimony on facts or circumstances that are relevant for criminal proceedings, which for objective reasons could not be the subject of research in the court of first instance.

It is also suggested that the legislator, using in part 3 of Art. 404 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, the phrase «re-examine the circumstances», included the evaluation of the evidence that had already been the subject of a trial in the first instance court. The above assumption is grounded on the fact that, firstly, it is not possible to research the circumstances without researching the relevant materials of the proceedings, including evidence, and, secondly, an evaluation is a prerequisite for the adoption of a procedural decision.

Keywords: appellate court, evidence, research, evaluation of evidence, subject of evidence, review of court decisions.

Стаття надійшла до редакції журналу 30.10.2018.